

EVEN NAAR DE BAKKER IN HAMOIR

1 Algemene Informatie

Naam van de Route	: Even naar de bakker in Hamoir.
Opstellers	: Dirk v.d. Oetelaar en Hans van Doremalen.
Vertrekpunt	: de Tukhut, Rue de Luin 4, Sy.
Aankomstpunt	: de Tukhut, Rue de Luin 4, Sy.
Afstand	: afhankelijk van uw keuze: 8 // 8,5 // 12,5 // 13 km.
Moeilijkheidsgradatie	: licht // normaal // pittig // zwaar.
Hoogteverschil	: totale stijging/daling: heenweg = 120m, terugweg = 0 of 35m.
Hoogste punt v.d. route	: 225m. // Laagste punt v.d. route: 120m (de Ourthe en Tukhut).
Parkeren	: tegenover de Tukhut, op gratis parkeerterrein.
Horeca	: Diverse mogelijkheden in Hamoir.
Bijzonderheden	: deze route is absoluut ongeschikt voor kinderwagens en rolstoelen.
Datum opstellen	: versie 2.6: 25 augustus 2016 // versie 1.0: 21 februari 2004.

2 Inleiding

Net als zovelen kunt ook u er niet onderuit. Iedereen schijnt vanuit de Tukhut minimaal één keer "*Even naar de bakker in Hamoir*" te moeten. Welnu, deze wandeling biedt u de mogelijkheid om deze traditie in stand te houden. Maar dan wel net even anders. Het blijkt namelijk zo te zijn dat het gebouw er nog wel staat maar dat de bakker: "Boulangerie, Pâtisserie et Salon de Degustation H`Laurent" er sinds 2014/15 niet meer huist. In het betreffende pand blijkt nu (mei 2015) een ijssalon een onderkomen gevonden te hebben.

Omdat het nog steeds een begrip is om "Even naar de bakker in Hamoir" te gaan, stel ik voor om dat maar zo te houden. En laten we eerlijk wezen: Als we een flink stuk Ardenner landschap in de benen hebben, is het best fijn om onszelf ook eens te verwennen met een lekkere "Coup de Glace".

Deze wandeling voert bovenlangs de prachtige Ourthe-vallei met her en der bijzonder mooie door-kijkjes. Vervolgens doorkruist u een "stierenwei", een drooggevalle beekdal, komt u langs het zeer mysterieuze "Croix de Cure", gaat u door bossen, langs weilanden en akkers, om tenslotte via een zeer steile afdaling en de brug over de Ourthe bij "de bakker in Hamoir" uit te komen.

Vanaf hier kunt u evt. eerst nog de rest van dit Ardenner stadje met zijn tijdloze en pittoreske winkelstraat bekijken. U kunt, alvorens de terugweg te aanvaarden (u heeft hierbij de keuze uit liefst vier mogelijkheden), de wandeling ook nog eens uitbreiden met een bezoek aan het sprookjesachtige dal van de "Neblon". Kortom: "Even naar de bakker in Hamoir" is een wandeling met een hoog "voor elk wat wils"-gehalte.

Trouwens, wilt u niet verder dan Hamoir gaan (bijvoorbeeld omdat u daar boodschappen doet), dan kunt u ook met de trein terug naar Sy. [Check de actuele treintijden hier](#). De vertrektijden vanuit Hamoir richting Sy zijn (mei 2015):

-- 06.51 / 07.27* / 07.51* / 08.51 / 09.51* / 10.51 / 11.51* / 12.51 / 13.51* / 14.51 / 15.51* /
-- 16.51 / 17.27* / 17.51* / 18.51 / 19.51* / 20.51 / 21.51* / 22:51 (* = niet op za. zo. en feestdagen).

3 Aard van de wegen

Deze route gaat afwisselend over een enkel teerweggetje maar meestal over halfverharde wegen en bospaadjes. Soms is de ondergrond hard, dan weer zacht, soms nat en dan weer droog. U zult een paar pittige klimmetjes tegenkomen. Soms komen de paadjes gevaarlijk dicht in de buurt van diepe afgronden, die door de soms dichte begroeiing niet altijd even goed te zien zijn. Let daar dus op en houd vooral uw kinderen goed in de gaten.

4 Aanbevolen uitrusting

- Goede en stevige (berg)schoenen van 'BC' kwaliteit // Eenvoudig rugzakje met regenpak.
- Kaart van de omgeving, evt. kompas. // Drinken en eten // wat geld.
- Zaklamp // opgeladen GSM-telefoon // EHBO-setje.

5 Route-aanduiding

Deze route is niet expliciet gemarkeerd. U zult diverse tekens en markeringen tegenkomen maar die hebben niets met deze wandeling te maken. Op sommige stukken kunt u zich echter wel oriënteren op de veelvuldig aanwezige GR-tekens.

6 Kaarten

- NGI-kaart, nummer: 49/5-6, schaal 1:20.000 (1 cm = 200m).
- Deze kaart is ook te koop in de Tukhut. Vraag erom bij de dienstdoend patron.

7 Overige

- Bij deze wandeling hoort ook een [Speurtocht “Even naar de Bakker in Hamoir”](#). Deze speurtocht is speciaal bestemd voor kinderen van 9 tot 13 jaar. U vindt de speurtocht in het wandelboek van de Tukhut. Maar u kunt deze speurtocht natuurlijk ook downloaden van de wandelpagina van de Tukhut-website.
 - o Wellicht ten overvloede: De vragen in de tekst van deze wandeling verwijzen naar de vragen op het speurtocht-formulier.
 - o Let op: Om deze speurtocht volledig te kunnen maken, dient u voor de terugweg wèl Optie A4 te kiezen.
- Uw opmerkingen over en aanvullingen op deze routebeschrijving, kunt u per e-mail (info@tukhut.nl) of via het [Responsformulier](#) op www.tukhut.nl naar de webmaster van de Tukhut website sturen. Uw gewaardeerde suggesties worden dan bekeken, en indien van toepassing, in de volgende versie van deze routebeschrijving verwerkt.

8 Routebeschrijving

- o Als u het "Rondje Lembrée" gelopen hebt, zal het eerste deel van deze wandeling u niet onbekend voorkomen. En dat klopt, want om het dal van de Ourthe uit te komen, gebruikt u dezelfde "klim". Vanaf (**X**) gaat deze wandeling dan zijn eigen weg verder.
- U verlaat de Tukhut (**vraag 1**) en gaat meteen linksaf. U passeert hotel-restaurant “La ferme” (**vraag 2**). Loop onder het spoorviaduct door en ga met een linkse bocht om "Hotel de la Gare".
- Na het passeren van dit hotel, ziet u rechts in de berghelling bij twee grote oude lindebomen een blauw richtings-bordje voor wandelaars.
 - o Dit bordje geeft aan dat dit pad u naar Pâlogne, Longe en Vieuxville zal voeren. Dit pad blijkt ook een onderdeel van de GR-57 te zijn. Dit herkent u aan de rood-witte tekens. De route die u nu gaat lopen heet "Sentier des Crêtes".
- Neem dit "sentier" en bestijg de steile helling.
- U blijft gewoon de GR-tekens volgen totdat u bovenaan bent gekomen (**vraag 3**). Er zijn vast wel een paar doorkijkjes te vinden met een prachtig uitzicht op de Ourthe-vallei. Wellicht dat u daarbij op een bankje bent gaan zitten om even van de fikse stijging uit te blazen.
 - o Ter informatie: Het 'Sentier des Crêtes' dankt zijn naam aan het feit dat dit pad over de langgerekte kam (Crêtes) van een rotsmassief gaat. De rotsen zijn overigens van een harde kalksoort.
 - o Dit deel van de Ardennen is eigenlijk één groot kalkmassief. Rivieren, zoals de Ourthe, hebben zich in een tijdsbestek van miljoenen jaren door deze kalk gevretten. De kalk kent dezelfde samenstelling als het materiaal waar de Italiaanse Dolomieten van zijn gemaakt. Vandaar dat de harde kalk in deze omgeving ook wel 'Dolomietkalk' wordt genoemd.

- Even verder komt u bij een asfalt-weggetje uit (**vraag 4**). Ook hier heeft u weer een fantastische view over de Ourthe (bank). Terwijl u van dit uitzicht geniet, volgen hierna wat meer wetenswaardigheden over de rivier, diep onder u.
 - o De naam 'Ourthe' vindt zijn oorsprong in het Scandinavische woord `urd`, dat `stenige rivier` betekent. Maar niet alleen machtige rotspartijen bepalen het aanzien van deze rivier, ook lieflijke bos- en weidelandschappen vindt men langs de oevers. De Ourthe ontstaat door de vereniging van twee beken met vrij smalle, diepe dalen, die van de geciviliseerde wereld - de kleine dorpen op de heuvels - zijn geïsoleerd door dichte loof- en naaldwouden. De `Ourthe-Orientale`, de oostelijke tak, ontspringt niet ver van het dorpje Ourthe bij de Duits-Luxemburgse grens. Bij Ortheuville/Perle aan de grote weg naar Bastogne vormen een groot aantal weidebeekjes uit de heuvels een riviervak, de Wester-Ourthe ofwel de `Ourthe Occidentale`.
 - In het stuwmeer van Nisramont, halverwege Houffalize en la Roche, komen ze samen. De 21 meter hoge dam stuwt de bronriviervakjes op tot een hoogte van 261 meter boven zeeniveau. Dit vormt zo een enorm waterreservoir voor drinkwater en de aandrijving van een waterkrachtcentrale. Vanaf de stuw heeft de rivier dan nog 130 km nodig om in Luik uit te wateren in de rivier de Maas.
- (X) Vervolg uw wandeling over dit teerweggetje naar rechts (dus in stijgende richting). Na 350m vindt u rechts van de weg "een aardig optrekje" met heg (**vraag 5**).
- Circa 50m verderop ziet u aan de linkerkant van de weg een draaihekje met daarbij een blauw wandelaars bordje. Ga door dat draaihekje en steek de wei al dalend recht over.
 - o O ja, het kan zijn dat er wat stieren in deze wei staan. Dus dames en heren met uw knalrode Berghaus-, Mamut-, Vaudé- etc.- jassen
- Het pad is niet altijd duidelijk, maar blijf gewoon dalen. Het pad wordt een spoor tussen overwoekerende struiken en hagen (doorns!). U komt uit in een beekdalletje dat meestal droog staat.
- Steek het beekdalletje recht over en "ja hoor", dit steile pad is speciaal voor u bedacht om weer uit dat dalletje te komen. U komt weer uit op een asfaltweggetje. Aan de overkant van dit weggetje staan 3 loofbomen met een kruisbeeld ertussen en een bank ernaast.
- Steek dit weggetje over en ga rechtsaf. Ongeveer 15m na het kruisbeeld gaat u linksaf door een draaihekje het weiland in. (**vraag 6**).
 - o Direct na betreden van het weiland kunt u op een bord links van het pad het verhaal van de vermoorde priester (zie verderop) lezen.
- Steek dit weiland nu recht over tot aan de bosrand. Als u goed kijkt ziet u in de bosrand een ingang via weer zo'n draaihekje. Daar moet u naar toe.
- Ongeveer 40m na het draaihekje ziet u links van het pad een merkwaardig graf (**vraag 7**).
 - o Het is dan ook niet echt een graf. Dit symbolische graf heet "Croix de Curé" Het markeert de plaats waar ooit een priester de dood vond. Als u de tekst op het kruis kunt vertalen, zou u de doodsoorzaak kunnen achterhalen. Voor al diegenen die deze kunst van het vertalen niet machtig zijn, volgt hieronder de tekst in het Nederlands (maar natuurlijk eerst zelf proberen): " *O, u die hier voorbij komt, bidt voor de zielenrust van de eerwaarde heer Everard Deleau, pastoor in Xhignesse, die hier verraderlijk is opgewacht, overvallen en doodgeslagen op 16 november 1778. Hij ruste in vrede*".
 - o Blijft de vraag staan waarom je een priester zou overvallen om hem vervolgens van het leven te beroven? Wie het weet mag het zeggen, maar dan wel via info@tukhut.nl.
 - o En geloof het of niet, maar er heeft zich in 2007 iemand gemeld met het verhaal over de juiste toedracht van de moord op deze priester. Het verhaal is als bijlage (blz. 9) aan de wandeling toegevoegd. De opsteller van dit verhaal is bij de schrijver van deze wandeling bekend. Deze persoon wenst echter niet met name genoemd te worden. Dit wordt gerespecteerd. Toch wil ik de opsteller van de geschiedenis van de o zo onfortuinlijke priester hartelijk danken voor de genomen moeite.

- Al dan niet verlost van alle overpeinzingen, vervolgen we onze route door rechts langs het graf het pad verder omhoog te lopen.
- Daar waar het loofbos overgaat in een sparrenbos, gaat u op een T-splitsing linksaf (rechts is er een stalen draaihek) om vervolgens 10 meter verder op een `schuine` T-splitsing rechts aan te houden. Het pad is nu min of meer vlak. Maar niet lang. Verderop gaat het dus weer stijgen, u passeert een stalen draaihek (**vraag 8**) en als het weer vlak wordt, verlaat u het bos.
 - o U heeft nu met een hoogte van 225m boven N.A.P. het hoogste punt van deze wandeling bereikt. Zou N.A.P. misschien ook "Normaal Antwerps Peil" kunnen betekenen?
- U verlaat het bos middels een soort grindpad. Even verderop blijken dit de restanten te zijn van wat ooit een asfaltweggetje moet zijn geweest
- U volgt dit inmiddels dalende asfaltweggetje. U geniet toch ook even van het uitzicht?
- Net na een golfplaten schuur aan de rechterkant en ook net voordat de weg een bocht naar links maakt, gaat u aan de rechterkant van de weg af (**vraag 9**) om vervolgens een spoor te nemen op de scheiding van een stuk akkerland en een bosperceel.
- U blijft dit spoor volgen totdat u weer op een asfaltweggetje uitkomt. Kijk op dit punt eens naar rechts en zie wat voor een prachtige (kastanjabomen) laan dit is.
- Steek het asfaltweggetje recht over (bank). Door een (rood) draaihekje heen betreedt u een weiland. Volg het hek aan de linkerkant van dit weiland.
- Na zo'n 200 meter is er links een kleine doorgang gemaakt in het hekwerk. Ga hier doorheen (pas op voor het prikkeldraad) en vervolg uw weg door een stukje bos.
- Aan de andere kant van dit bosperceeltje komt u weer in een weiland uit. Steek dit weiland nu in dezelfde richting over als het stukje dat u net door het bosperceeltje bent gegaan. Schuin naar links dus. Aan de overkant van dit weiland komt u weer bij een (rood) draaihekje uit. Via dit draaihekje verlaat u het weiland en betreedt u wederom een bos.
- Een paar meter verder, steekt u een breed bospad over. Het pad gaat nu al dalend verder om zo'n 50 meter verderop bij een `ietwat` vervallen "belvédère" uit te komen (**vraag 10**).
 - o Toen de bomen nog niet zo hoog waren, had u vanaf hier een prachtig uitzicht op het 60m lager gelegen Hamoir. Maar de tijden zijn veranderd en het vrije uitzicht ook.
- Genoten van dit belemmerde uitzicht? Ga dan ± 20 meter terug in de richting vanwaar u net gekomen bent. U kunt nu naar links via een zeer steil pad afdalen (**vraag 11**) naar Hamoir.
- Let hier goed op, want deze route kan bij vochtig weer behoorlijk glad zijn.
- Onder aangekomen (**vraag 12**) steekt u schuin naar rechts een asfaltweggetje over, om via een ander teer-weggetje verder af te dalen.
- Dit weggetje komt weer op een ander weggetje uit. Volg dit naar rechts om wat verder op een kruising uit te komen (**vraag 13**). Ga hier linksaf richting "Centre".
- Via de brug over de Ourthe loopt u nu het plaatsje Hamoir binnen.
 - o Net over de brug, aan de overkant van de straat, ziet u waar het allemaal om begonnen is: Voorheen: "Boulangerie, Pâtisserie et Salon de degustation H'Laurent" en nu (mei 2015) een ijssalon. Geniet van al het lekkers en lees ook een en ander over Hamoir:
 - o Een van de eerste keren dat dit stadje werd genoemd was in 895. Deze plaats werd toen (niet altijd vreedzaam) bewoond door Germaanse en Romaanse volksstammen. In die tijd heette het hier `Hamor`. Dit verwijst naar het `hameren` van het hier gemaakte ijzer. Het produceren en smeden van het ijzer dus. En dat kan aardig kloppen want zoals u in andere wandelingen (oa. rondje Lembrée) hebt kunnen lezen werd hier in de omgeving ijzererts gewonnen. Plaatsnamen in de directe omgeving verwijzen daar nog steeds naar. Denk maar aan Ferrières, Comblain-Fairon en Izier. Het ijzererts werd dan over de Ourthe en de Neblon naar hier getransporteerd om vervolgens, samen met houtskool, in primitieve hoogovens te worden omgezet in ijzer. Dit ijzer werd dan in de diverse smederijen alhier weer verder verwerkt tot ijzeren gebruiksvoorwerpen. Er zijn veel opgravingen in Hamoir gedaan waaruit dit allemaal is gebleken. De mooie resultaten van deze archeologische activiteiten zijn

overigens te zien in het Musée de la Famenne. Het adres van dit museum is:
Rue du Commerce, 17, 6900 Marche-en-Famenne (tel. 084 - 32.70.60).

- Er zijn nu verschillende mogelijkheden om uw tocht te vervolgen. Steeds is het zo beschreven, alsof u net de "Salon de degustasion" verlaat. U heeft nu de volgende mogelijkheden:

Terug:

1. Ik wil met de trein terug naar de Sy. Lees dan verder bij optie A1.
2. Ik wil via dezelfde route terug naar Sy. Lees dan verder bij optie A2.
3. Ik wil langs de rivier terug naar Sy. Lees dan verder bij optie A3.
4. Ik wil via Lassus terug naar Sy. Lees dan verder bij optie A4.

Verder:

5. Ik wil de route uitbreiden met een wandeling door het prachtige dal van de Neblon en me daarna pas druk maken over de terugweg naar Sy. Lees dan nu verder bij optie **A5**.

Optie A1: Met de trein terug naar Sy:

- Ga rechtsaf de winkelstraat in en loop die helemaal uit.
- Net voor de spoorwegovergang gaat u rechtsaf.
- Zo'n 200 meter verder, ziet u links van u het station.
- De vertrektijden staan bij de Inleiding van deze wandeling vermeld.

Optie A2: Via dezelfde route terug naar Sy (nog 4 km):

- Deze route mag u zelf bedenken. Laat u daarbij vooral inspireren door de heenweg !!!

Optie A3: langs de rivier terug naar Sy (nog 4,5 km):

- Deze route is vooral geschikt als u een wandeling met bijna geen 'hoogtemeters' wilt maken.
- Steek de straat over en ga linksaf.
- Let op: U steekt de Ourthe niet over, maar u slaat voor de brug rechtsaf, een sterk dalend asfaltweggetje in. Onder aangekomen, loopt u rechtdoor totdat u bij een bruggetje over een klein riviertje (de 'Neblon') bent aangekomen.
- Steek met dit bruggetje het riviertje over en ga meteen linksaf. U loopt nu weer in richting van de Ourthe. Net voor de oevers van deze rivier buigt het pad naar rechts.
- Nu wordt het erg eenvoudig: Dit pad moet u nu gedurende 3 km gewoon blijven volgen. Het zal verschillende ondergronden kennen. Maar laat u niet van de wijs brengen en blijf gewoon de rivier volgen.
- Goed, u bent nu zo'n 3 km verder en u bent inmiddels tegen een klein beekje "aangelopen" dat luistert naar de tongbrekende naam: `Nansenioule`. Vervolgens vraagt u zich wellicht af hoe u hier overheen komt? Welnu er zijn 2 mogelijkheden:
 - o 1°: U loopt er gewoon doorheen (natte voeten dus !!!) en vervolgens rechtdoor.
 - o 2°: U volgt het pad dat net voor het beekje een scherpe bocht naar rechts maakt. Even verder (net voor het spoortalud) maakt u weer een scherpe bocht naar links. En dan blijkt er van afgedankte spoorbielzen een toch wel stevig bruggetje over dit beekje te zijn. Na het bruggetje gaat u linksaf en een stukje verder weer naar rechts en u bewandelt weer het pad langs de Ourthe.
- Volg dit pad verder stroomopwaarts totdat u bij een grote spoorbrug over de Ourthe uitkomt.
- Klim tegen het spoortalud omhoog en steek met de voetgangersbrug, naast de spoorbrug, de rivier over. Aan de andere kant klimt u het talud weer af. U komt nu op een breed pad uit.
- Ga hier linksaf (dus stroomopwaarts !!!). Volg dit halfverharde pad. Het pad maakt een bocht naar links en wordt vervolgens een asfaltweggetje.
- Blijf dit weggetje volgen en na zo'n 200 meter links bent u weer terug bij de Tukhut.

EINDE

Optie A4: Via Lassus terug naar Sy (nog 4 km):

- Steek de straat over en ga linksaf. Steek met de brug weer de Ourthe over (**vraag 14**) en loop rechtdoor. U komt bij een kruising met naar links o.a. 'Xhignesse' (u weet wel? Van die Curé!). Ga hier gewoon rechtdoor.
- Zo'n 25 meter verder komt u rechts een monument voor de gevallen tegen (**vraag 15**). Ga hier rechtsaf een asfaltweggetje in. Het blijkt even verderop de GR-route richting Sy en Logne te zijn.
 - o Net voorbij het monument rijst aan de linkerkant een rotswand op. De eerste paar meters van deze wand zijn interessant als u geïnteresseerd bent in fossielen. Dit stuk is de overgang van een periode met uitsluitend kalkafzetting (rechts) en een periode met bijna uitsluitend klei-afzettingen. De dode diertjes die hierin gevangen werden, zijn niet door de enorme druk van uitsluitend kalk verpulverd en omgezet in een homogeen rots. Door de keileem ingesloten zijn de afzonderlijke vormen van de diertjes nog te herkennen.
 - o Peuter met een hard voorwerp (een mes of zo) maar eens wat van de bovenlaag weg. Wellicht komt u zo mosselen tegen of wat ander "fruit de mer" van vele tientallen miljoenen jaren oud.
- U verlaat deze paleontologische vindplaats door de weg verder te volgen. U passeert op een gegeven moment links het pad waar u net vanaf bent gekomen bij de afdaling vanaf de 'belvédère'.
- U vervolgt uw wandeling op deze rustige B-weg die eigenlijk alleen gebruikt wordt voor lokaal bestemmingsverkeer van en naar het plaatsje "Lassus".
- Een paar honderd meter verder ziet u aan de linkerkant van de weg een deels overwoekerd pad links omhoog lopen. Vervolg uw route via de asfaltweg, of
- o Voor de liefhebbers onder ons: als u dit stijgende pad volgt, dat na circa 100m een bocht naar links maakt, komt u "opeens" in een oude steengroeve uit.
- o Bekijk de gelaagdheid van de rotsen eens en de hellingshoek. Daardoor is het hier en daar ook geschikt als klimrots. Zoek de klimhaken maar eens op. Uiteraard is de weelderige begroeiing van deze beschutte en vochtige plek u niet ontgaan toch?).
- o Als u alles tot u genomen hebt, loopt u weer terug naar het punt waar u zojuist de asfaltweg verlaten heeft. Ga hier linksaf en vervolg uw route,
- U vervolgt het asfaltweggetje nog een paar honderd meter rechtdoor. Links van de weg passeert u op een gegeven moment een uit grijze stenen opgetrokken huisje met een grote deur aan de voorkant (**vraag 16**).
- Een eind verderop maakt het weggetje een bocht naar rechts. De weg gaat aan een soort meertje voorbij (**vraag 17**) en (**vraag 18**).
- Meteen na een huis aan de linkerkant van de weg, komt u uit op een T-splitsing (**vraag 19**). Ga hier linksaf.
- Even verder, na een grote boerderij (**vraag 20**) aan de linkerkant maakt de weg wederom een bocht naar links.
- In de bocht gaat u rechts van de weg af en via een hekje een weiland in. Steek dit weiland, eerst stijgend en daarna weer ietwat dalend, helemaal over.
- Via weer zo'n roestig hekje gaat u het bos in.
- Daal nu verder af via het drooggevallen beekvalleitje.
- Onder aangekomen pikt u een pad naar links langs de Ourthe op. U volgt de rivier nu dus stroomopwaarts. Dit pad is een soort oude Romeinse snelweg, een 'Via Romana'. Even verder passeert u aan de linkerkant een imposante steile rotswand die hier de 'Vignoble' wordt genoemd.
 - o Deze rotswand ligt nog op het grondgebied van Hamoir en dat betekent dat er geen vergunningen nodig zijn om deze rots te mogen beklimmen. Wat overigens nog niet wil zeggen dat u dat dan ook meteen maar 'even' zou moeten doen.

- Vervolg uw weg door het pad langs de Ourthe te blijven volgen. Het gaat over een beekje heen (**let op: vraag 22**) en tussen een weiland en de rivier door om vervolgens weer bij een andere rots uit te komen. Deze rots heet de 'Vierge' (maagd).
 - o Wellicht vanwege het gestileerde beeldje van 'Maria met Kind' dat ergens, wat hoger, in de rotswand is aangebracht.
 - o Onder dit beeldje kunt u getuige zijn van iets romantisch: (**let op: vraag 21**) Er bevindt zich namelijk een gedenkplaatje in de rotswand met de tekst: "Jacky & Michel, Sy, 2 mei 1998".
- U vervolgt het pad stroomopwaarts langs de rivier. Het pad gaat, na een grote bocht naar rechts, onder een spoorbrug door. Een eind verderop maakt dit, inmiddels bredere, pad een bocht naar links en gaat over in een asfaltweggetje.
 - o Het kan zijn dat u dat al eens bij 'n andere wandeling gedaan heeft? Maar als dat niet zo is dan moet u net na de rotonde rechts (**vraag 23**) maar eens naar een vrijstaande betonnen paal (met bovenop een lampje) zoeken. Daarop kunt lezen hoe hoog de rivier op dit punt gestaan heeft bij de diverse overstromingen die dit gebied de laatste jaren geteisterd hebben.
- U loopt verder en ziet links een camping liggen en rechts een groot grasveld (**vraag 24**).
- Na zo'n 200 meter links, bent u weer terug bij de Tukhut.

EINDE

Optie A5: Het dal van de Neblon (4,5km):

- Let op: Deze verlenging is een luswandeling. U komt dus weer bij de bakker terug.
- Steek de straat over en ga linksaf.
- Nog voordat u weer met de brug de rivier oversteekt, gaat u rechtsaf een sterk dalend asfaltweggetje in. Onder aangekomen, loopt u rechtdoor totdat u weer bij een bruggetje over een klein riviertje (de 'Neblon') bent aangekomen.
- Ga voor dit bruggetje rechtsaf (GR-route). Volg de beek stroomopwaarts, door de 'rue du vieux moulin' (oude molenstraat).
- Waar de weg naar rechts wegdraait, gaat u naar links een trapje af om zo weer via de GR-route langs de Neblon verder te gaan.
- Het pad gaat samen met de beek onder een weg door. Kijk hier eens omhoog om het begin van druipsteenvorming te aanschouwen.
 - o Deze druipstenen worden in deze fase vaak spaghetti genoemd omdat ze nog zo mooi rond zijn en overal even dik. Als u goed kijkt zijn deze druipstenen in wording, nog hol van binnen. Hoe ontstaan deze 'druipstenen in wording' nu eigenlijk? Wilt u dat weten, lees dan vooral verder.
 - o De brug is opgebouwd uit stenen die op elkaar zijn gemetseld. Metselspecie bevat veel kalk (= calciumcarbonaat). Het regenwater dat op de brug valt is van nature een beetje zuur doordat het koolstofdioxide uit de lucht oppikt en omzet in koolzuur. Het zure regenwater sijpelt door kieren in het wegdek en door het poreuze cement.
 - o In dit zure regenwater lost voortdurend een heel klein beetje van de kalk uit het cement op. (Voor de liefhebbers: er ontstaat een oplosbare variant van het onoplosbare calciumcarbonaat, het zogenaamde calciumwaterstofcarbonaat).
 - o Onderaan de brug zullen druppels blijven hangen en door verdamping kan er minder kalk opgelost blijven. Via een chemische reactie wordt dat dan weer omgezet in de onoplosbare, gewone kalk en het zet zich aan de buitenkant van de druppels af. Zo ontstaan de holle vormen.

- Kalk is van nature een witte stof. Toch zijn er ook druipsteentjes te vinden met een gele, bruine of zelfs groene kleur. Dat komt omdat er in de kalk soms ook nog metaalzouten zijn opgenomen. Zo kunnen ijzer-zouten de gele en (rood)bruine kleuren geven. Als het niet gewoon mos is dan zijn koperzouten meestal verantwoordelijk voor de groene kleur.
- Het pad komt uit op een teerweggetje, ga hier linksaf en volg de GR-tekens. U volgt dus de weg naar rechts en komt uit op een doorgaande weg.
- Ga hier links af (GR-tekens) en met een brug de Neblon over.
 - Rechts, aan de andere kant van de weg, ziet u het prachtige kasteelachtige gebouw waar de gemeentelijke organisatie en de brandweer van Hamoir zijn gevestigd.
- U volgt deze doorgaande weg rechtdoor (= geen GR-route meer).
- U neemt de eerste weg rechts (rue de la crête). Deze zeer steil omhooglopende weg gaat al gauw over in een al even steil pad. Dit pad loopt over een soort bergrug verder omhoog maar wordt gaandeweg wel wat minder steil.
- Een stuk verderop komt er van rechts een GR-pad bij. U gaat hier gewoon rechtdoor.
- U blijft alsmaar rechtdoor lopen totdat het pad gaat splitsen. Rechtdoor gaat het GR-pad verder.
- Ga hier rechtsaf het pad in dat geen GR-pad meer blijkt te zijn. Als het goed is loopt u nu tussen een iets hoger gelegen weiland (links) en boven aan een steile helling (rechts). Het pad loopt soms wel erg dicht langs deze afgrond en dus moet u weer gewaarschuwd worden voor uzelf en de kinderen !!!
- Een eind verder maakt het pad een bocht naar rechts en begint te dalen. In het begin nog erg steil, maar al gauw wat minder. U bent nu in het dal van de Neblon aangekomen.
- U hoeft nu niks anders te doen dan dit pad te blijven volgen.
 - Rechts ziet u nog verschillende sporen van marmerwinning uit een ver verleden. Nu heeft een uitbundige flora bezit genomen van deze omgeving. Weer wat verder kunt u naar rechts een echte kleine groeve in. Bijna paradijselijk deze plek.
- Op een bepaald moment loopt langs de beek een kunstmatig kanaaltje. Weer wat verder blijkt waarom dat is. Het kanaaltje komt uit bij de restanten van wat eens een watermolen is geweest.
- U gaat langs de achterkant van de gemeentewerf en gaat met een bruggetje over het riviertje om zo weer bij het chateau-achtige gemeentehuis uit te komen. U loopt gewoon door de parkachtige tuin en komt weer bij de doorgaande weg uit.
- U gaat hier linksaf en volgt deze weg. U komt andere wegen tegen maar blijft in de richting van Hamoir lopen. Op een bepaald moment ziet u rechts een spoorwegovergang. Steek deze spoorwegovergang over.
- U staat nu aan het begin (of einde) van de winkelstraat. Aan het einde van deze straat, vindt u de bakker vanwaar u deze wandeling langs de Neblon bent begonnen.
- U kunt vanaf hier kiezen uit de opties **A1** t/m **A4** om weer terug bij de Tukhut te komen.

EINDE

Het verhaal achter de moord op de eerwaarde heer `Everard Deleau`

Van alle gebeurtenissen die in de omgeving hebben plaatsgevonden, is die van de pastoor van Xhignesse het meest tot de verbeelding sprekend.

Op zondag 15 november 1778: De eerwaarde Everard Deleau (pastoor van Xhignesse) constateert dat er is ingebroken in de pastorie van Xhignesse. Hij verdenkt de drie broers Renard (Gilles, Michel en Jean-Joseph) hiervan. Ze zijn van een gekende familie, maar met een reputatie van twijfelachtige aard.

Hij spreekt die dag zijn parochianen vanaf de spreekstoel toe met de woorden: `De rovende wolven die dit hebben gedaan, zijn vermomd als slimme vossen (*Renard* betekent *vos* in het Frans). De broers Renard zijn hierdoor erg verbolgen. In hun hart groeit een steeds grotere wrok naar Everard en zij besluiten hem te pakken te nemen. De Renards smeden samen met een knecht uit Hamoir, Joseph Remy en een zekere Joeph Larusse een plan en zorgen voor een alibi voor hen zelf.

De volgende dag begeeft de pastoor zich te voet naar Bomal waar hij een begrafenis moet leiden. Via binnenweggetjes wandelt Everard later terug naar Xhignesse. De bende lijkt goed op de hoogte te zijn van de route die de pastoor volgt en het tijdstip van zijn mogelijke passage. Na ongeveer drie kwartier wachten, zien ze hun slachtoffer in de avondschemering aankomen. Ze gaan hem te lijf met stokken en knuppelen hem in al hun woede dood. In paniek laten ze het dode lichaam haastig achter in een put en gaan snel uit elkaar.

Gilles gaat de spanning doorspoelen met enkele potten bier in Hamoir. Hij komt rond 19.00 uur thuis in zijn hoeve te Xhignesse. Jean-Joseph gaat naar zijn café-brouwerij om geen achterdocht te wekken. Zo hopen ze een alibi te hebben. De volgende avond spreken de mannen opnieuw af. Ze slepen het lichaam weg en dumpen het in een inham van de Ourthe. Ze hopen dat het lichaam wegspoelt en dat, als het lichaam toch wordt gevonden, zal worden gedacht dat de pastoor de verdrinkingsdood stierf.

Echter, een inwoner van Hamoir-Lassus, Jean Sadoz, beter bekend onder de naam Jean-Jean, gaat elke ochtend naar zijn werk (naar de mijn van Ville) om 's avonds laat weer terug te keren. Uitgerend op de dag van de moord, neemt hij zijn hond Castor mee. 's Avonds terugkomend gromt de hond opeens. Hij verstopt zich vlug achter een struik, maant zijn hond tot stilte en ziet alles gebeuren. Veel later thuiskomend dan gewoonlijk, besluit hij tegen niemand te vertellen wat hij gehoord en gezien heeft. Hij is namelijk ontzettend bang voor de Renards en wordt hij wel geloofd; hij is immers toch de enige getuige? Maar zijn geweten kwelt hem voortdurend en hij wordt ziek. In zijn dromen maakt de priester hem steeds verwijten.

Onder de inwoners wordt onderzoek gedaan. Op een dag komt bij Jean-Jean een gerechtsbode met een verzegeld papier. Jean-Jean kan niet lezen en vraagt de bode het voor te lezen. Bij de eerste woorden van de man (die gingen over het verschijnen voor de rechtbank) roept Jean-Jean uit: Hoe heb je dat ontdekt, zelfs mijn vrouw weet hier niets van. De gerechtsbode vraagt hem: waar heb je het over? En onder druk van vragen en bedreiging onthult hij zijn geheim. De 5 worden in juli 1780 opgepakt en door marteling tot bekentenissen gedwongen. Ze worden schuldig bevonden en op 7 augustus 1780 worden ze naar de gerechtsheuvel van Florihez bij Malmedy gebracht. Ze worden op een schavot gesleept en bewerkt met verhitte vuurtangen. Vervolgens worden ze opgehangen aan Sint-Andreaskruisen. Hun armen, benen en billen worden afgesneden met ijzeren stangen. Tot slot worden ze gewurgd en wat nog rest van hun lichaam aan het publiek tentoongesteld als waarschuwing voor toekomstige misdaden.

Tijdens een wandeling in de bossen van Pierreux zult u het kruis van de curé van Xhignesse ontdekken, waarvan u nu dus het tragische einde kent. In de loop van de tijd is het opschrift op het kruis langzaam vervaagd:

O, U die hier voorbij gaat, bidt voor de zielenrust van de Eerwaarde Heer Everard Deleau, pastoor van Xhignesse, die hier op 16 november 1778 verraderlijk werd opgewacht, bestormd en doodgeslagen is. R.I.P. (Requiem In Pace = Rust In Vrede).